

Ert diarienummer 2776-2023

Länsstyrelsen i Gotlands län

Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland

Sammanfattning

Region Gotland tillstyrker beredskapsplanens övergripande inriktning. Länsstyrelsens plan bör vara den gemensamma grunden för Region Gotlands beredskapsarbete vid en stor fartygsolycka. Någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka bedöms inte behövas.

För att planen ska ge ett tillräckligt operativt stöd behöver följande delar förtydligas eller kompletteras:

- Aktiveringskriterierna för större utsläpp och passagerarfartyg bör anges med mätbara gränsvärden.
- Larmkedjan, ansvarsfördelningen och formerna för samverkan bör tydliggöras, bland annat för SOS Alarm, regional sjukvård, sjöräddning, sanering och Region Gotlands tillsynsuppgifter.
- Hänvisningar som gäller skadat vilt, kontaktuppgifter och Region Gotlands organisation bör uppdateras.
- Genomförandet förutsätter planering, utbildning, övning, materiel och samordning. Planen behöver även beakta att nationellt och internationellt stöd kan krävas vid en omfattande händelse.

Region Gotland vill samtidigt uppmärksamma att genomförandet kommer att medföra kostnader för berörda verksamheter. Ansvar, ambitionsnivå och resursbehov behöver därför beskrivas så att de kan hanteras i den fortsatta planeringen.

Yttrande

Övergripande bedömning

Region Gotland tillstyrker beredskapsplanens övergripande inriktning. Planen ger berörda aktörer en gemensam grund för att inleda och samordna hanteringen av en stor fartygsolycka med risk för utsläpp, evakuering eller omfattande sjukvårdsbehov. Region Gotlands fortsatta beredskapsarbete bör därför utgå från Länsstyrelsens plan. Någon separat övergripande beredskapsplan för Region Gotland avseende fartygsolycka bedöms inte behövas.

En stor fartygsolycka kan få omfattande och långvariga konsekvenser för människors liv och hälsa, miljön och samhällsviktig verksamhet. Händelsen kan kräva samtidiga insatser till sjöss och på land, bland annat livräddning, evakuering, sjukvård, miljöräddning, sanering och avfallshantering. En sådan händelse kan inte hanteras enbart med räddningstjänstens eller Region Gotlands resurser. Planen behöver därför ge stöd för tidig samverkan mellan kommunala, regionala och statliga aktörer samt för att begära, ta emot och samordna nationellt och internationellt stöd.

Planens aktiveringskriterier

De aktiveringskriterier som avser större utsläpp och passagerarfartyg behöver preciseras så att de kan tillämpas på ett enhetligt sätt. Begreppet större utsläpp bör knytas till ett mätbart gränsvärde. Som referens kan ITOPF:s definition av ett större oljeutsläpp, mer än 700 ton eller cirka 790 kubikmeter, användas. Även kriteriet för passagerarfartyg bör uttryckas mätbart, exempelvis genom antalet berörda personer eller fartygets totala passagerarkapacitet.

Planen bör också ange vilka aktörer som ska delta när det är oklart om planen ska aktiveras. SOS Alarm bör delta i samverkan vid en sådan bedömning, vid aktivering och vid det första mötet i inriktnings- och samordningsfunktionen. Det minskar risken för att sjukvårdens larmkedja aktiveras för sent eller på ofullständiga uppgifter.

Region Gotlands ansvar på land

Av planen framgår att Region Gotland huvudsakligen ansvarar för åtgärder på land. Det gäller bland annat omhändertagande av evakuerade, iordningställande av nödhamn, sanering av stränder samt mottagning och hantering av farligt avfall från sanering till havs. Planen behöver tydligt beskriva hur dessa uppgifter förhåller sig till Region Gotlands lagstadgade ansvar och till de uppgifter som förväntas utföras därutöver.

Ansvarsfördelningen bör beskrivas på ett sätt som ger ett tydligt operativt stöd och samtidigt är användbart om Region Gotlands interna organisation förändras. Beteckningen Gotlands län/kommun bör därför ändras till Gotlands län/Den kommunala verksamheten inom Region Gotland. Interna organisationsnamn under rubriken Avfall i bilaga 1 bör ersättas med en generell hänvisning till Region Gotland.

Sjukvårdens larmkedja och ansvar

Planen behöver beskriva sjukvårdens larmkedja och ansvarsfördelningen mellan aktörerna tydligare. SOS Alarm är sjukvårdens larmcentral och ska larma hälso- och sjukvården enligt den etablerade larmkedjan för särskilda händelser. Tjänsteman i beredskap bör informera hälso- och sjukvården även när uppgifter om drabbade ännu saknas, så att nödvändig handlingsberedskap kan upprätthållas. Regional sjukvård bör också anges bland de regionala insatserna i planen.

Ambulanspersonal deltar normalt inte i sjukvårdsinsatser till sjöss. Vid en fartygsolycka till havs ansvarar sjöräddningen och Kustbevakningen för räddningsinsatsen. Sjukvårdens insats inleds normalt när skadade eller sjuka har förts till en uppsamlingsplats på land. Region Gotland kan dock bistå sjöräddningen med en anestesiläkare när det finns behov av avancerad medicinsk bedömning eller tillsyn ombord.

Ansvarsfördelningen vid sanering av människor behöver också framgå. Räddningstjänsten utför sanering på skadeplatsen. Personer med ett akut vårdbehov kan få livräddande sanering före transport, medan akutmottagningen har kapacitet att sanera enstaka personer. Planeringen behöver dessutom omfatta sjukvård både för personer som har drabbats av olyckan och för insatspersonal.

Miljöskydd hälsoskydd och livsmedelskontroll

Region Gotlands tillsynsansvar aktualiseras i flera skeden av en stor fartygsolycka. Det kan bland annat gälla hälsoskyddskontroll av lokaler för evakuerade,

livsmedelskontroll vid servering av mat och miljötillsyn vid hantering av oljekontaminerat avfall och uppföljning av genomförd sanering. Planen bör därför kompletteras med en tydlig beskrivning av Region Gotlands ansvar för tillsyn över att miljö- och livsmedelslagstiftningen följs.

Region Gotland kan även bidra till att identifiera lämpliga platser för insamling, transport, omlastning och tillfällig lagring av avfall. Samtidigt behöver planen skilja mellan lagstadgade uppgifter och andra uppgifter som Region Gotland förväntas utföra. Den skillnaden är viktig för att ansvar, beredskap och kostnader ska kunna bedömas på ett rättvisande sätt.

Skadat vilt och aktuella kontaktuppgifter

Planen bör kompletteras med en hänvisning till Region Gotlands upphandlade avtal om skydds jakt vid hantering av skadat vilt. För att kontaktuppgifterna ska vara aktuella bör planen hänvisa till KfV-Riks webbplats i stället för att ange uppgifter som snabbt kan bli inaktuella.

Förmåga resurser och kostnader

Inom Region Gotlands räddningstjänst har det under de senaste 25 åren inte genomförts utbildningar eller övningar med särskild inriktning på stora fartygsolyckor. Den nuvarande kunskapen, den praktiska förmågan och tillgången till materiel är därför inte tillräckliga för att fullt ut genomföra de uppgifter som följer av beredskapsplanen.

Behoven behöver kartläggas och förmågan byggas upp genom återkommande utbildning, övning, planering och samverkan samt genom anskaffning av nödvändig materiel. Arbetet behöver även omfatta prioriteringar i Miljöatlas, ett grundläggande beredskapslager, en plats för mellanlagring av saneringsavfall och utbildning och övning av saneringsfunktionen. Berörda verksamheter behöver ta fram de rutiner, checklistor och handlingsplaner som krävs för att omsätta beredskapsplanen i praktisk förmåga.

Det fortsatta arbetet inom Region Gotland behöver samordnas mellan berörda verksamheter och bedrivs i nära samverkan med Länsstyrelsen. Genomförandet kommer att medföra kostnader för planering, utbildning, övning, samordning, materiel, beredskapslager och avfallshantering. Ansvarsfördelningen och ambitionsnivån behöver därför utformas så att resurs- och finansieringsbehov kan bedömas och hanteras i den fortsatta planeringen.

Avslutande bedömning

Region Gotland bedömer att beredskapsplanen kan ligga till grund för det fortsatta beredskapsarbetet. De förtydliganden och kompletteringar som anges i detta yttrande behövs för att ansvar, larmvägar, samverkan och resursbehov ska vara tydliga när planen används. Region Gotland tillstyrker därmed beredskapsplanens övergripande inriktning med de synpunkter som framgår ovan.

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
Ordförande Regionstyrelsen

Stefan Hollmark
Regiondirektör